

اقسام بیمار و بیماری

۱) بیماریانی به طور سرپاییی معالجه می شوند و بیماری آن ها هیچ مانع و مشکلی برای خواندن نماز و سایر عبادات ایجاد نخواهد کرد که این دسته افراد نماز خود را از نظر وقت، رعایت قبله و طهارت و امثال آن مانند قبل از بیماری بجا می آورند.

۲) بیماران بدحال یا اورژانسی که قادر به انجام عبادات عملی و نماز نیستند مگر با ایما و اشاره گاهی ممکن است کسانی باشند که اصلا فاقد بعضی از شرایط کلی تکلیف مانند عقل و قدرت باشند که در این صورت تکلیف از آنان ساقط است قضا هم بر آنان واجب نیست. مثل افرادی که در وقت نماز در حال کمای مطلق به سر می برند و یا بیماران روانی سخت که عقل و مشاعر آنان از کار افتاده است.

۳) بیماری های خاص که جزء دسته اول و دوم نیستند ولی در مورد نماز و احکام نماز مانند طهارت، قبله و امثال آن از احکام و مسائل خاصی برخوردار می باشند.

احکام شرعی بیماران

نماز گزاران بیمار

نمازگزار همیشه باید قبل از ورود به نماز به چند موضوع که در ارتباط با صحت نماز است توجه نماید، آن مسائل به عنوان مقدمات نماز محسوب می شود که عبارت است از: طهارت، وقت، قبله، پوشش یا ستر، مکان نماز گزاره و غیره .....

احکام پاکي لباس و بدن بیمار

اگر در بدن یا لباس نمازگزار، خون زخم یا جراحت یا دمل باشد، و یا اگر چرکی که آمیخته با خون یا دارو نجس شود، طوری است که آب کشیدن بدن یا لباس یا عوض کردن لباس برای بیشتر مردم یا برای این بیمار سخت است، تا وقتی که زخم یا جراحت یا دمل خوب نشده می تواند با آن نماز بخواند.

کسی که عمدا با بدن یا لباس نجس نماز می خواند نمازش باطل است.

اگر کسی نداند چیزی نجس است و با آن نماز بخواند، در صورتی که وظیفه یادگیری مساله بوده، نمازش باطل است.

۱

*اگر شخص فراموش کند، که بدن یا لباسش نجس است و در بین نماز یا بعد از آن یادش بیاید، باید نماز را دوباره بخواند و اگر وقت گذاشته است، قضا نماید.

*اگر شخص نداند که بدن یا لباسش نجس است و بعد از نماز بفهمد نجس بوده، نماز او صحیح است، ولی احتیاط مستحب آن است که اگر وقت دارد دوباره آن نماز را بخواند.

*اگر کسی که به پاک بودن بدن یا لباس خود شک دارد چنانچه نماز بخواند و بعد از نماز بفهمد که بدن یا لباسش نجس بوده نماز او صحیح است.

*اگر لباس را آب بکشد و یقین کند که پاک شده و با آن نماز بخواند و بعد از نماز بفهمد، پاک نشده، نمازش صحیح است.

خون بدن انسان یا حیوان حلال گوشت اگر چه در چند جای بدن و لباس باشد در صورتی که روی هم کمتر از درهم (تقریبا یک بند انگشت) باشد نماز خواندن با آن اشکال ندارد البته اگر سر سوزنی خون حیض باشد نماز باطل است.

*اگر خون روی لباسی که آستر دارد بریزد و به آستر برسد و یا به آستر بریزد و روی لباس خونی شود، باید هر کدام را جدا حساب نمود پس اگر خون روی لباس و آستر مجموعا کمتر از درهم (تقریبا یک بند انگشت) باشد نماز با آن صحیح است.

*اگر لباس های کوچک که نمی شود با آنها عورت را پوشاند نجس شود، مانند عرق چین و جوراب و... نماز با آن صحیح است و نیز اگر با انگشتری نجس نماز بخواند اشکال ندارد.

وضوی جبیره

جبیره بر روی زخم ها، جراحات، چرک ها، دمل ها، شکستگی ها و بریدگی ها قرار می دهند مانند پانسمان، تخته، پارچه، دارو، پماد و گچ که محل زخم یا شکستگی را می بندد. در هر عضوی از بدن احتمال دارد، جبیره (پانسمان) داشته باشد. زیرا امکان وجود جراثیم، شکستگی یا زخم در هر نقطه از بدن وجود دارد، وضوی جبیره وضوی خاص است که همه موانعی که در اعضا وضو ایجاد شده باشد اطلاق می گردد.

۲

غسل جبیره ای

غسل جبیره ای نیز مانند وضوی جبیره ای است (که روی جبیره مسح می شود) و بقیه اعضا به صورت معمولی شسته می شود. لازم به ذکر است غسل جبیره ای به صورت ترتیبی صورت می گیرد.

تکنه قابل توجه

*شستن صورت و دست ها و مسح سرو و پاها را باید خود شخص انجام دهد و اگر دیگری او را وضو دهد (در صورتی که خود می تواند وضو بگیرد) یا در رساندن آب به صورت و دستها و مسح سرو پاها به او کمک نماید، وضو باطل است همچنین هر کدام از کارهای وضو را که می تواند به تنهایی انجام دهد نباید در آن کمک بگیرد.

نماز

نماز در هیچ حالی از انسان ساقط نمی شود بنابراین شخص بیمار باید در عین حال بیماری به این موضوع مهم توجه داشته باشد اما اگر به دلایلی نماز او قضا شد، قضای نماز بر او واجب خواهد بود (ضمناً توجه و یادآوری پرستاران و اطرافیان بیمار و برنامه ریزی مناسب برای انجام فریضه نماز که قضا نشود بسیار مطلوب است) براساس حالات مختلف و سلامتی یا بیماری انسان، نماز نیز به یکی از سه صورت به ترتیب اقامه می گردد:

*نمازگزار باید نماز را ایستاده و بدون حرکت و نیز در وقت خود و رو به طرف قبله بخواند.

*اگر ناتوان از ایستادن باشد، نشسته بخواند، کسی که نشسته نماز می خواند باید رو به قبله باشد.

*اگر نمی تواند بنشیند، در حال نماز به پهلوئی راست طوری بخوابد که جلوی بدن او رو به قبله باشد و اگر نمی تواند به پهلوئی راست بخوابد به پهلوئی چپ بخوابد، و اگر آن هم ممکن نیست باید به پشت بخوابد به طوری که کف پای او رو به قبله باشد (ولی تا بدنش آرام نگرفته نباید چیزی بخواند) ضمناً در هر سه مورد فوق، رکوع و سجود را با اشاره سر بجا آورد.

۴

به چه کسی وضوی جبیره واجب است :

۱) کسی که زخمی در اعضا وضو داشته باشد، که آن زخم یا عامل درونی داشته باشد (قروح) و یا عامل بیرونی داشته باشد (جروح)

۲) اگر در اعضا وضو نجاست (مثل خون) باشد و یا غیر نجاست (پماد) باشد، به طوری که امکان برطرف نمودن آن نباشد یا به قدری مشقت داشته باشد که غیر قابل تحمل است و آب ضرر داشته باشد.

چه زمانی وضوی جبیره لازم است :

- اگر جبیره تمام اعضا وضو را گرفته باشد علاوه بر وضوی جبیره تیمم جبیره ای هم لازم است.

- اگر جبیره تمام یک عضو را گرفته باشد علاوه بر وضوی جبیره تیمم جبیره ای هم لازم است.

- اگر قسمتی از اعضا وضو گرفته باشد فقط وضوی جبیره ای کفایت می کند.

تیمم جبیره ای :

اگر پیشانی و پشت دست ها زخم است و پارچه یا چیز دیگری را که بر آن بسته را نمی تواند باز کند، دست را روی آن بکشد و نیز اگر کف دست زخم باشد و پارچه یا چیز دیگری را که بر آن بسته نتواند باز کند، دست را با همان پارچه به چیزی که تیمم بر آن صحیح است بزند و به پیشانی و پشت دستها بکشد.

کیفیت تیمم :

ارکان چهارگانه است:

۱- نیت
۲- دو کف دست با هم بر چیزی که تیمم به آن صحیح است، زده شود.

۳) کشیدن کف هر دو دست به تمام پیشانی و دو طرف آن از جایی که موی سر می روید، تا ابروها و بالای بینی و بنا بر احتیاط واجب باید دستها روی ابروها نیز کشیده شود.

۴) کشیدن کف دست چپ به تمام پشت دست راست و بعد از آن کشیدن کف دست راست به تمام پشت دست چپ

۳

احکام روزه بیماران

*کسی که یقین یا گمان قوی دارد روزه دارد برای او ضرر دارد (اگر چه پزشک بگوید ضرر ندارد) باید روزه نگیرد و اگر روزه بگیرد، روزه اش صحیح نیست.

*کسی که می داند روزه برای او ضرر ندارد (اگر چه پزشک بگوید ضرر دارد) باید روزه بگیرد.

اگر به واسطه بیماری، روزه ماه رمضان را نگیرد و بیماری او تا ماه رمضان سال بعد طول بکشد، قضای روزه هایی را که نگرفته بر او واجب نیست، و باید برای هر روز یک مُد (تقریبا ۷۵۰ گرم) طعام یعنی گندم یا جو یا نان و مانند اینها به فقیر بدهد، ولی اگر به واسطه عذر دیگری مثلا برای مسافرت روزه نگرفته باشد و عذر او تا رمضان بعد باقی بماند، روزه هایی را که نگرفته باید قضا کند، و احتیاط واجب آن است که برای هر روز یک مد طعام را به فقیر بدهد.

*اگر به واسطه بیماری روزه ماه رمضان را نگیرد و بعد از ماه رمضان بیماری او برطرف شود ولی عذر دیگری (عدم ناتوانی به دلیل دیگری) پیدا کند، که نتواند تا ماه رمضان بعد قضای روزه را بگیرد باید روزه هایی را که نگرفته قضا نماید. اگر بیماری انسان چند سال طول بکشد، بعد از آن که خوب شد اگر تا ماه رمضان آینده به مقدار قضا وقت داشته باشد قضای رمضان آخر را بگیرد و برای هر روز از سالهای پیش یک مد طعام به فقیر بدهد.

بیماران و مراجعین محترم می توانند در صورت سوال یا نیاز به مشاوره های مذهبی هر روز نیم ساعت بعد از نماز ظهر یا امام جماعت بیمارستان در محل نمازخانه بیمارستان ملاقات داشته باشند و همچنین در صورت سوالات شرعی بانوان با شماره حوزه علمیه خواهران (۰۲۲۵۱۵۶۶۸۰) و ۳۲۵۵۰۲۲۵۵- (۰۸) از ساعت ۸ الی ۱۳ تماس حاصل نمایند.

۵

یا ارحم الراحمین

دانشگاه علوم پزشکی
وفات بهداشتی درمانی استان تهران
مرکز آموزشی درمانی شهید بهشتی

انطباق مسائل پزشکی با احکام شرعی (عبادت در بستر بیماری)

تهیه کننده:

دفتر بهبود کیفیت و اعتبار بخشی

(واحد حقوق گیرندگان خدمت)

تاریخ تدوین : تیر ۱۳۹۵

تاریخ بازنگری : بهمن ۹۶

کد پمفلت : QA-TA-16